

ERAT: l'exèrcit fantasma de Seat

L'abril del 1978 queia un grup revolucionari anomenat Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores, vinculat a Seat. Joaquín Gambin, l'infiltrat del cas Scala, s'atribuí la fundació del grup. Però, què va ser realment?

El 21 d'abril de 1978 els diaris de Barcelona publicaven una nota de premsa de la policia armada comunicant la desarticulació d'una banda d'atracadors que, des de feia poc més d'un any, actuava indiscriminadament per la ciutat i rodalia. L'escrit de la policia donava compte de la detenció de Gabriel Botifoll, Manuel Nogales Toro, José Hernández Tapia, José Ramón Sánchez Ramos, Agustín García Coronado, José Fernández, Antonio Mateos López, Gregorio Zabala Ramírez, Héctor Alvarez González i Diego Santos García.

A aquest "perillós" grup d'atracadors, li atribuïen d'haver robat, a un treballador del Banc Transatlàntic, 600 mil pessetes, el dia 31 de desembre de 1977; un

robatori al dipòsit de butà de Castellar de Terrassa, el 24 de gener de 1978; un atracament armat, contra uns cobradors del Banc de Bilbao, al carrer de Sant Lluç de Badalona, amb un botí d'un milió deu mil pessetes, el dia 13 de febrer de 1978; d'haver robat un cobrador dels ferrocarrils de Sarrià, a l'Avinguda de la Llum, el dia 28 del mateix mes; un atracament al magatzem Catala, del carrer de Mallorca de Barcelona, el dia 1 d'abril de 1978, saldat amb un botí que excedia els dos milions i mig de pessetes. La llista d'armes i objectes confiscats per la policia, publicada a les pàgines de *Mundo Diario* degué semblar als espadats lectors de l'any 1978 gairebé inacabable i atterridora: 1.926.215 pesse-

tes en efectiu; sis armes curtes i una escopeta de canons tallats; un conjunt de ganivets, navalles i passamuntanyes, "utilitzats per cometre les seves activitats"; un televisor, cinc màquines fotogràfiques, dues filmadores i una màquina d'escriure; plaques de matrícula falses; dues escopetes de caça; sis cartutxos de dinamita, un detonador elèctric i setanta de metxa curta; uns quants carnets d'identitat i permisos de conduir a nom de persones diferents i sis vehicles. Tot plegat constava, així mateix, en la sentència judicial del 18 de gener de 1980.

Novament Gambín en escena. La notícia no hauria transcendit gens ni mica en una època que els diaris es feien ressò de l'activitat diària dels atracadors. Però tres circumstàncies, sabudes després de la detenció del grup, donaren als fets un relleu inusitat.

D'una banda el nom sota el qual actuaven: Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores (ERAT). D'una altra, la suposada vinculació dels activistes a la plantilla de treballadors de Seat. Finalment, els lligams de l'ERAT amb un personatge tenebrós que, uns mesos abans, havia tingut un paper de primera importància en el cas de la Scala: Joaquín Gambín Hernández; per als de l'ERAT: "Juan, el Anarquista Viejo".

Gambín, confident de la policia a l'època que Rodolfo Martín Villa era ministre d'Interior, arrodonia així el seu currículum de treballador de les clavegueres de l'estat ucedista amb la desarticulació de l'ERAT. Amb la caiguda del grupuscle obrer radical, Gambín, també posà punt final a la seva carrera d'infiltrat en organitzacions molestes a la democràcia incipient.

Però què va ser l'ERAT? L'embrí d'una mena de Brigades Roges, tal com volia fer creure la premsa de llavors? Quin va ser l'abast real de les accions que va dur a terme? Quin paper va tenir-hi Gambín?

"El grup va néixer per fer tas-

Joaquín Gambín Hernández: 'el Anarquista Viejo', 'el Grillo', 'el César', 'el Murciano'...

Juan José Martínez, 'el Rubio'. Cervell de l'assalt al Banc Central, i membre de l'ERAT.

ques de tipus formatiu. Es va crear una línia d'actuació solidària amb una determinada gent: parats, presidiaris... Volíem potenciar les caixes de resistència de les vagues... En l'ordre operatiu, estructural, un grup armat, no ho érem... Ens ho havíem plantejat, però no...", explica un dels membres de l'ERAT, que s'ha estimat més de restar en l'anonimat.

"El grup era format -prosegueix- per gent de Seat compromesa des de sempre amb la lluita obrera i sindical. Cinc de Seat i dos delinqüents comuns: Manuel Cruz Cavaleira i José Juan Martínez Gómez, "el Rubio" (un dels capitosts, anys més tard, de l'atracament al Banc Central del maig de 1981). Havíem estat militants del PCE, de Comissions Obreres, UGT, el FRAP... Quan arriben els Pactes de la Moncloa, s'obren dues línies: reforma o ruptura. Nosaltres tirem per la segona, i a partir d'aquest moment tenim més contacte entre nosaltres i comencem a parlar del que podríem fer al carrer".

El gener del 1977, Manuel Nogales Toro, membre de l'ERAT, contacta amb un delinqüent comú: Manuel Cruz Cavaleira, un galleg "acostat als plantejaments del Grapo", tal com explica la nostra font anònima. Nogales l'havia conegut feia anys, durant una estada a la presó, on havia anat a parar després de ser detingut en la manifestació pro amnistia del dia 8 de febrer del 1975 a Barcelona.

Cruz Cavaleira, proposà llavors de proporcionar a aquest grup incipient una infraestructura armada, però no va convèncer ningú. Caldria esperar encara l'arribada misteriosa de Joaquín Gambín, just uns dies després de l'incendi de la Scala. Gambín tingué la primera presa de contacte amb Gabriel Botifoll i una segona persona no identificada a l'estació de Sant Andreu de Barcelona. Gambín mateix va explicar en una entrevista publicada el dia 15 de febrer de 1980 a *Cambio 16* la seva versió dels fets: "(...) quan em vaig entrevistar a Barcelona amb l'advocat i em digué que em bus-

caven (en relació amb els fets de la Scala) vaig pensar que l'únic mitjà que tenia de sortir d'aquell embolic era de ficar-me en un grup d'acció i jugar-me el físic, guanyar pasta. Llavors em trobo amb un xicot de Terrassa que coneixia de la presó. Li vaig explicar la meua situació i li vaig demanar que em posés en contacte amb un grup polític. Em contestà que no em preocupés; que els diners que s'agafessin serien dipositats i que jo tindria el meu sou. Res, que al cap de pocs dies em presenta Gabriel Botifoll i un gallec que s'anomenava Carlos. En total eren vuit o deu babaus com jo. Perquè aleshores no tenien nom ni re. Allò de l'ERAT ho pensaren després. De seguida m'adono que la cosa no funcionava, que nosaltres fèiem el cop i que el cap s'enduia la pasta. Els vaig dir que jo no volia saber-ne re, que ja em buscaria la vida a la meua manera, i vaig desaparèixer. I al cap de dos o tres dies van caure. I vinga, tornem-hi: m'acusen a mi. Era molt fàcil, quan te n'anaves, si passava res, la culpa era del fonedís del Gambín. No. El que passa és que jo he passat molts anys a la garjola i després del fracàs que vaig tenir amb la CNT, quan veig venir les coses, no espero que me la clavin: guillo a temps. I els de l'ERAT que es deixin estar de rucades, perquè, la bala, la tenen ells". Tot i així, el desembre del 1983, Gambín en unes noves declaracions fetes al mateix setmanari, pocs dies després de ser jutjat pel cas Scala, donava una versió ben diferent dels fets. "Un dia, setmanes després dels fets de la Scala, em criden a Madrid. L'Escudero (José María Escudero Tejada, llavors comissari del cos superior de policia i cap de la Brigada central d'Informació), molt afectat perquè la policia no havia pogut evitar l'atemptat de la Scala, em proposa un pla per a refer la imatge del cos. La policia, segons em va contar, necessitava a tota costa un èxit (...)" El seu realitat, tan nou com rocambolesc, continua fornint tot de detalls: "El grup -creat segons Gambín per ell mateix i a instàncies de la policia- s'anomenava Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores (ERAT), un nom que se m'acudí a mi sobre la marxa perquè sonava bé". Uns dies més tard -en una reunió tinguda per Gambín a la pensió Córdoba de Madrid amb Escude-

ro- "(...) em va donar vint mil pessetes per a despeses i em demanà unes fotografies; també em va prendre les empremtes dactilars (...) Escudero em facilità els enllaços per a entrar en contacte amb el Juan "el Barbas", el Gabriel Botifoll i un pixatinters anomenat Carlos, amb el qual fundarem l'ERAT a Terrassa".

Gambín -com es pot apreciar- canvia en dos anys la seva versió dels fets: de víctima d'una conjura de delinqüents comuns passa a còmplice conscient de les trames parapoliciaques contra la lluita revolucionària...

Manuel Nogales Toro, primer per la dreta, i José Hernández Tapias, al centre de la segona columna. Tots dos estaven fitxats per la policia en aquell temps.

L'atracament de Catala. D'una altra banda i segons paraules del membre de l'ERAT que no vol identificar-se, Gambín, estimulà -com ja havia fet sense èxit Manuel Cruz Cavaleira- el grup a armar-se adduint que, altrament, de cap manera no podrien aconseguir els objectius revolucionaris de la cèl·lula. "Tot i que l'Agustín García Coronado, que havia passat per la presó, assegurava que li feia mala espina el Gambín, vam prosseguir la nostra relació amb ell. Ens proposà, com ja havia fet amb els nois de la Scala, d'atracar el Canòdrom de la Meridiana, però no ho vam tirar endavant. Nosaltres no en teníem ni idea, d'armes i de tot plegat. Un dia -continua explicant l'activista de l'ERAT- vaig acompanyar-lo a un pis del Guinardó on em va mostrar armes... S'assemblava, tan ben clenxinat i amb aquella barbeta que lluia i els seus anells d'or a les mans, una mena de diable d'opereta. Deia que ens calien armes, pinxjava de

radical, "sembleu ballarines", ironitzava. Uns dies després de conèixer-lo ve el tema de l'atracament del magatzem Catala a la Torre de Catalunya del carrer de Mallorca. Sóc l'últim a saber-ho; l'única cosa que sabia és que havíem decidit que el Cruz Cavaleira no hi participaria..."

El dia 1 d'abril de 1978, doncs, cap a les deu del vespre, José Hernández Tapias, Manuel Nogales Toro, Gabriel Botifoll i Joaquín Gambín es presenten armats al maximercat Catala. "Tot va anar molt ràpid. El Gambín -explica un dels participants en l'atracament-, el veies molt segur de si mateix.

Demanà les claus de la caixa i després d'un breu estira-i-arronsa entre el Gambín i l'encarregat acabaren obrint-la. La caixa era plena de joies i de documents, però a nosaltres només ens interessaven les peles. Vam agafar els diners i fins i tot en vaig posar alguns a la butxaca de dos dels treballadors...; estaven nerviosíssims. Tot va ser molt fàcil, m'entens? Feia mala pinta. La policia arribà a estar al carrer uns deu minuts, sense actuar..., saps?" Cal dir, que l'encarregat de Catala i testimoni, Jaime Ceder, no ha volgut fer cap declaració a aquest setmanari, després d'afirmar amb rotunditat que tenia la consciència molt tranquil·la.

Una vegada fet el cop, Gabriel Botifoll, José Hernández Tapias i José Gambín fan cap a un pis del carrer del Vallespir, que era propietat del primer. Durant tota la nit comptaren minuciosament el botí: 2.038.346 pessetes. El Gambín, tal com diuen els testimonis, fins i tot intentà que li donessin una part dels diners. Però els diners no s'havien robat en benefici propi, sinó per satisfer els objectius darrers de l'ERAT: ajudar els obrers en dificultats.

El botí finalment fou col·locat dins d'un bidó i soterrat en una parcel·la de Santa Coloma de Farners.

L'aventura del grupuscle revolucionari acabà amb la caiguda del grup i de gent propera per relacions d'amistat, el dia 16 d'abril de 1978. Tots van caure menys un, és clar: Joaquín Gambín, Manuel Cruz Cavaleira i José Juan Martínez Gómez "el Rubio"... D'una altra banda, als baixos de la finca número 10 del carrer de Gabriel Miró de Barcelona -segons que consta en la sentència judicial-, la policia va trobar-hi sis cartutxos de dinamita, detonadors, tres pistoles, un revòl-

**Voleu fer negocis en
qualsevol país del món?**

**Sabíeu que professionals catalans residents a les ciutats
més importants del món us hi poden ajudar amb eficàcia?**

Veniu i ens entendrem

Catalunya en el Món

Ronda Universitat, 7, 3r, 4a

08007 Barcelona

Telèfon: (93) 412 32 94

Telefax: (93) 412 68 71

E.mail: catalunya_en_el_mon@bcn.servicom.es

ver i munició. "Ens van carregar delictes —diu un activista de l'ERAT— que nosaltres no havíem comès; ni tan sols no en sabíem res. És veritat que havíem atracat Catala i així ho reconeguérem, però és l'única cosa... Tot havia estat una trampa. Si bé als interrogatoris ja sospitàvem del Gambín, en el moment d'entrar a la Model de Barcelona els nois del cas Scala ens confirmaren les sospites. Gambín era un infiltrat".

Operació "Floquet de Neu". Joaquin Gambín s'escapà de bell nou —com

membres del Grapo que havien atemptat aquell mateix dia contra dos policies a la plaça de Tetuan.

De tots els protagonistes de l'ERAT, el més conegut i atípic és, sense cap mena de dubtes, Juan José Martínez, "el Rubio", escapat de la presó i tornat a capturar no fa gaire. "El Rubio" és especialment recordat perquè el 23 de maig de 1981 amb deu homes més va tenir en joli tot el país quan, al Banc Central de Barcelona, i durant

ERAT: als límits de la lluita obrera. L'afer ERAT, tal com expliquen els mateixos implicats, va ser durament criticat per les forces sindicals majoritàries. A la fàbrica es deia, fins i tot, si el grup no tenia simplement per objectiu el lucre personal dels seus components, i hi ha qui parla encara de fotos amb cotxes de luxe comprats amb

ARXIU

Carta de trabajadoras de SEAT al ministro de Justicia

Piden la libertad de presuntos miembros de «ERAT»

Numerosas trabajadoras de SEAT han dirigido una carta al ministro de Justicia, Iñigo Cavero, ante el próximo juicio de los presuntos miembros de ERAT (Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores).

El texto dice lo siguiente:

«Ante el juicio inminente que se va a celebrar en el Juzgado número 2 — con expediente incoado por la sección segunda, sumario número 8/7/0 — en la Audiencia Nacional de Madrid el próximo día 30 de junio de 1980 a

Botifuel Gomez, José Hernandez Tapia, Manuel Nogales Toro, José Ramon Sánchez Ramos, Diego Santos Garcia, supuestos miembros del Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores (ERAT) las asambleas de los trabajadores de los talleres 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 de Zona Franca y el centro de Martorell de SEAT, nos dirigimos a usted para manifestarle lo siguiente:

«Estos compañeros uno van a ser juzgados y que han estado trabajando con nosotros

ha podido observar una conducta intachable y ejemplar e incluso algunos de ellos llegarán a formar parte del anterior consejo de fábrica como delegados.

«Han sido compañeros con una entrega y dedicación única en favor de las reivindicaciones de los trabajadores, tanto en el terreno laboral como en el político, militando muchos de ellos en organizaciones sindicales como C.C.O.O., UGT, (SUT) (CNT).

El cas ERAT fou seguit de prop pels mitjans de comunicació. L'afer despertà un gran interès.

tantes altres vegades al llarg de la seva confusa carrera delictiva— de la justícia. Només uns anys més tard acabà pagant com a imputat en el cas Scala. "El Rubio" i Manuel Cruz Cavaleira caigueren més tard en unes circumstàncies, si no grotesques, com a mínim ben curioses. "Al Cavaleira, nosaltres li dèiem —explica divertit un participant en l'atracament de Catala— el Copito, perquè parlava de segrestar el goril·la albi del Zoològic de Barcelona... Mai no sabíem si ho deia de conya o què... Es veu que al "Rubio" li feia molta gràcia..., de fet el detingueren a la porta del Zoològic per casualitat, perquè el van confondre amb un Grapo". Efectivament, el 28 d'agost de 1978, Cruz Cavaleira i "el Rubio" eren detinguts prop del parc de la Ciutadella, després d'una batuda de la policia que es proposava de detenir uns pretesos

trenta-sis hores, va retenir, a punta de pistola, 263 persones. La personalitat d'aquest delinqüent atípic, fill de Vilanova i la Geltrú (Garraf) no deixa de sorprendre. "El Rubio" ha temptejat d'anarquistes a ultradretans i ha estat acusat adés de pertànyer al Grapo, adés de ser confident de la policia.

Sigui com sigui, sobre tots els membres principals d'aquell grupuscle revolucionari, hi va caure el pes de la justícia. Set anys de presó, amb tot el que això implicava, i tots els mals tràngols que van haver de passar, com ara la tensa nit de l'intent de cop d'estat del 23 de febrer. Finalment, a les acaballes de 1984, una difícil i complicada batalla legal, en la qual va intervenir el despatx del prestigiós advocat Fernando Salas, avui ja desaparegut, els havia de proporcionar l'indult i la reincorporació laboral a Seat.

dur a terme tots aquests objectius era imprescindible l'ús de les armes".

Manuel Rodríguez Cepeda, destacat dirigent sindical de Seat a l'època precisa: "Coneixia tota la gent que va participar en aquest afer. Amb el temps vam veure que tot era un muntatge de la policia..."

Els de l'ERAT formaven part fins i tot del primer consell de fàbrica, i això que no militaven en cap organització sindical. Hi hagué molta solidaritat. Fins i tot a mi em van detenir, amb l'Enric Núñez, d'UGT, i alguns més, per haver-los visitat. Sense fer una crítica total a l'"Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores", hem de dir que ens va semblar un moviment sospitosos. Es rumorejava que ajudaven els companys en dificultats de forma clandestina. Però, d'una altra banda, és cert

On hi ha ara el magatzem Esclat hi havia, l'any 78, el maximercat Catalana, que fou atracat pels membres de l'ERAT el 28 de febrer d'aquell mateix any. És l'únic fet delictiu reconegut pel grup revolucionari.

que va haver-hi una etapa de desmarcament, si bé mai de desqualificació". L'ERAT, pel que es desprèn de les declaracions de Manolo Rodríguez, esdevingué l'objecte de les ires més delirants de la direcció de l'empresa: "Una mica abans que es desenvolupés aquest assumpte hi havia hagut un paquet bomba a la planta, i un cap hi havia perdut una mà... L'ambient era caldejat. Aquell temps intentaven de desprestigiar les organitzacions sindicals i polítics d'avantguarda incitant la creació de grups armats".

Avui els fets de l'ERAT, tot i els divuit anys transcorreguts, encara pesen. "Els implicats estem molt 'integrats', jo mateix sóc a la Unió General de Treballadors i Manuel Nogales al partit socialista, oi que m'entens...?" —són paraules de José Hernández Tapias, que no ha volgut fer declaracions a aquest setmanari.

En definitiva, fou una aventura un xic dantesca que ha marcat tothom, a ells i unes famílies, que probablement mai no han acabat d'entendre'n res, i tots en volen girar full. L'"Ejército Revolucionario de Ayuda a los Trabajadores" passarà a la història com un dels darrers episodis de la transició.

Francesc Viadel

**"Mai havíem pressionat tant
contra el comerç d'armes"**

Entrevista amb Vicenc Fisas

**Coneix
la nova Illacrúa!**

Truca, informa't i subscriu-t'hi!

illacrúa
ACTUALITAT I ALTERNATIVES

La revista alternativa dels Països Catalans

Pl. Catalunya, 9, 4t, 08002-Barcelona
Tel. i fax: (93) 301 17 20